

KiVa Oudergids

GIDS VOOR OUDERS VAN DE BASISCHOOL

Inhoud

Introductie 5

Samen maken we er een fijne school van!

- 1** **Wat is KiVa?** 6
- > Over KiVa 6
- > Wetenschappelijk bewezen 6
- > Meer dan een anti-pestprogramma 7
- > Centrale uitgangspunten van KiVa 8
  - 1. We zijn samen verantwoordelijk 8
  - 2. We kijken vooruit 9
  - 3. Iedereen hoort erbij 9
  - 4. Het kind staat centraal 9
  - 5. Effectief pesten tegengaan 10
- > Waarom KiVa? 11

- 2** **KiVa op school** 12
- > Lesmaterialen en de 10 thema's 12
- > Leerlingmonitor 14
- > KiVa-certificaat 14
- > Steungroepaanpak 14

- 3** **KiVa thuis** 16
- > KiVa-taal voor thuis 17
- > Is uw kind betrokken bij pesten? 19
  - 1. We zijn samen verantwoordelijk 19
  - 2. We kijken vooruit 20
  - 3. Iedereen hoort erbij 20
  - 4. Het kind staat centraal 20
  - 5. We willen dat pesten stopt 21

Bronnen 22

Samen maken we er een fijne school van!

Welkom!

Beste ouder en/of verzorger,

Deze oudergids is bedoeld voor ouders waarbij de school van hun kind(eren) heeft gekozen voor KiVa. KiVa is een programma voor sociale veiligheid en het tegengaan van pesten op basisscholen. De school zet zich daarmee in voor een fijne schooltijd voor iedereen.

In deze oudergids vertellen we u wat KiVa precies inhoudt en hoe het programma werkt. Daarnaast wordt het verschil tussen pesten en plagen uitgelegd en vertellen we wat u thuis kunt doen wanneer uw kind pest of gepest wordt. Zo hopen we u een duidelijk beeld te geven van KiVa.

Naast rekenen, schrijven en taal leren is het belangrijk dat kinderen zich op school sociaal-emotioneel ontwikkelen. Dit betekent dat ze leren hoe ze in verschillende situaties om kunnen gaan met hun gevoelens, maar ook met andere mensen. Binnen KiVa ligt daarom de nadruk op de kracht van de groep. Kinderen leren hoe zij als groep problemen kunnen voorkomen en oplossen.

Als ouder en/of verzorger heeft u een belangrijke rol in de ontwikkeling van uw kind. Samen met u zorgt de school voor een veilige en fijne omgeving waar uw kind opgroeit. Door samen te werken kan ieder kind een fijne schooltijd hebben. Voor een goede samenwerking is het belangrijk goed te weten wat de uitgangspunten en de onderdelen van het KiVa-programma zijn.

Heeft u naar aanleiding van deze gids nog vragen en/of opmerkingen over het KiVa-programma? Aarzel dan niet om contact met ons op te nemen via de onderstaande contactgegevens.

KiVa Nederland

E: info@kivaschool.nl

T: 050 – 363 9354

W: www.kivaschool.nl

1

Wat is KiVa?

KiVa = fijn/leuk

Kiusaamista Vastustava = tegen pesten

Over KiVa

KiVa is een programma voor groep 1 t/m 8 voor het creëren van een fijne en veilige groep. Daarnaast is er extra aandacht voor het tegengaan van pesten. Het programma zet in op positieve groepsvorming, zodat ieder kind met plezier naar school gaat. Scan de QR code voor meer informatie over de afzonderlijke onderdelen van het programma.

Bij KiVa vinden we dat ieder kind recht heeft op een fijne schooltijd. Hierbij werken we nauw samen met wetenschappers, onderwijsbegeleiders, basisscholen en leerkrachten.

Wetenschappelijk bewezen

KiVa is oorspronkelijk ontwikkeld aan de Universiteit van Turku in Finland en is wetenschappelijk bewezen effectief. Het is het enige programma waarvan de effectiviteit internationaal is aangetoond. Doordat KiVa een sterke link heeft met de wetenschappelijke wereld, blijft het programma zich continu doorontwikkelen. Daarnaast is KiVa in 2022 wederom beoordeeld door de Erkenningscommissie van het Nederlands Jeugdinstituut (NJI), waarbij KiVa de hoogste beoordeling van effectiviteit heeft gekregen.

Meer dan een anti-pestprogramma

KiVa is bewezen effectief tegen pesten, maar draagt daarnaast ook bij aan een veiliger schoolklimaat en een beter welbevinden van kinderen. Dit komt onder andere doordat onderwerpen als emoties, groepsdruk en communicatie behandeld worden. KiVa is daarmee ook een schoolbreed programma voor de sociaal-emotionele ontwikkeling. KiVa heeft een positieve insteek en bevordert positieve groepsvorming. Zo zijn KiVa-regels altijd positief geformuleerd.

Centrale uitgangspunten van KiVa

1. We zijn samen verantwoordelijk

Bij KiVa geloven we in de kracht van de groep. Bij het bedenken van goede ideeën, of het organiseren van leuke dingen, maar ook bij het oplossen en voorkomen van problemen in de groep wordt de nadruk gelegd op de verantwoordelijkheid die alle kinderen hebben voor het welzijn in de groep. Iedereen is (mede-)verantwoordelijk voor de sfeer in de groep. Hoewel niet iedereen verantwoordelijk is voor het ontstaan van een probleem, kan wel iedereen iets doen om te werken aan de oplossing. De kracht van de groep wordt ingezet voor gedragsverandering. Dit sluit aan bij de theorie van rolbenadering¹. Door middel van KiVa leren kinderen strategieën die ze in kunnen zetten om problemen in de groep op te lossen en belangrijker nog om ze te voorkomen. Daarbij is het uitgangspunt dat iedereen (leerkrachten, leerlingen en ouders) sterke kanten heeft, die kunnen bijdragen aan een positieve sfeer. Kortom samen verantwoordelijk voor een fijne groep.

Regelposters van Onderbouw (groen) en bovenbouw (blauw)

2. We kijken vooruit

Bij KiVa denken we in mogelijkheden in plaats van beperkingen. Niet alles hoeft meteen goed te gaan. Het gaat erom hoe er met verschillende (vervelende) situaties wordt omgegaan. Er wordt vooruitgekeken. Daarom zijn we binnen KiVa niet op zoek naar de schuldvraag, maar krijgen kinderen de verantwoordelijkheid om mee te helpen aan de oplossing.

3. Iedereen hoort erbij

Iedereen mag er zijn. Bij KiVa veroordelen we niemand. Leerkrachten gaan met kinderen in gesprek en kunnen kinderen indien nodig ook aanspreken. Dit gebeurt echter altijd op basis van gedrag. Kinderen worden nooit veroordeeld om wie ze zijn. Samen vormen de leerlingen een groep. Naast de leerlingen horen daar ook de leerkrachten en de ouders bij. Binnen KiVa-streven we ernaar regelmatig af te stemmen tussen leerkrachten, ouders en leerlingen. Daarom is er bijvoorbeeld informatie beschikbaar over KiVa via een ouderavond, of uitleg over KiVa in de nieuwsbrief voor ouders.

4. Het kind staat centraal

Belangrijk binnen het KiVa-programma is dat het kind als uitgangspunt wordt genomen. Dat wil zeggen dat de leerkrachten niet alles van bovenaf opleggen, maar de kinderen aanmoedigen zelf na te denken. Daarmee krijgen kinderen de vrijheid om kritisch en zelfstandig te denken en daarnaast ook hun verantwoordelijkheid te nemen. Dit vergroot de kans dat kinderen intrinsiek gemotiveerd raken om er samen een fijne groep van te maken.

¹ Deze theorie komt uit een wetenschappelijk artikel geschreven door Christina Salmivalli, uit 1996. In de bronnenlijst vindt u informatie over het artikel.

5. Effectief pesten tegengaan

Het KiVa-programma is een lesprogramma dat preventief werkt tegen pesten. Binnen het KiVa-programma is expliciet en structureel aandacht voor pesten.

We willen kinderen:

- > inzicht geven in de sociale processen die spelen wanneer er wordt gepest in de klas;
- > vaardigheden leren om met pesten om te gaan voordat ze die moeten toepassen in de praktijk;
- > meer vertrouwen geven over de houding die ze hebben ten opzichte van pesten.

Wanneer KiVa onderdeel is van de cultuur op school dan wordt er veel minder gepest. Als er toch sprake is van pesten, dan weten kinderen en volwassenen wat ze kunnen doen. In de KiVa-handleiding op school staan ook een aantal gerichte maatregelen die kunnen worden ingezet als er daadwerkelijk (pest)problemen zijn.

Praten over pesten is ook van belang in klassen waar niet wordt gepest. Door expliciet te praten over de groepsnormen in het algemeen en die ten opzichte van pesten, zijn kinderen voorbereid en kunnen ze handelen, als er wel vervelende situaties zijn in de klas.

Bij alle pijlers speelt de leerkracht een essentiële rol. Een voorbeeld geven van het gewenste gedrag draagt bij aan het creëren van een positieve sfeer binnen de groep en het voorkomen van pesten².

² Dit komt voort uit twee wetenschappelijke onderzoeken. Deze vindt u in de bronnenlijst aan het einde van de oudergids.

Waarom KiVa?

Met KiVa zet de school in op een positieve en fijne sfeer. De norm op school is dat iedereen op een vriendelijke en respectvolle manier met elkaar omgaat. Indien er sprake is van negatief gedrag, zoals pesten, wordt actie ondernomen op de situatie te verbeteren. De scholen hebben hiervoor handvatten vanuit de verschillende materialen bij KiVa. Doordat KiVa wetenschappelijk bewezen werkt op Nederlandse scholen, is het een mooie methode om een positief sociaal klimaat op school te maken. Daarnaast ontwikkelt KiVa continue op basis van wet en regelgeving, de behoeften en wensen van scholen en nieuwe wetenschappelijke inzichten.

In het volgende onderdeel leest u meer over de lesmaterialen van KiVa.

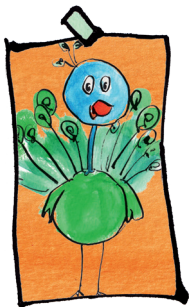
2 KiVa op school

**Samen maken we er
een fijne school van!**

Lesmaterialen en de 10 thema's

De leerkrachten op de school van uw kind werken met handleidingen van KiVa. Deze handleidingen bestaan uit 10 thema's die gedurende het schooljaar in de groep worden doorlopen. In de praktijk betekent dit ongeveer één thema per maand. Binnen die tien thema's staan doelen centraal. Voor ieder thema zijn er activiteiten en leuke opdrachten waarmee de doelen behaald kunnen worden.

Binnen KiVa is ruimte voor eigen professionele inbreng van de leerkracht. Zij zetten dan ook zelf leuke oefeningen of interventies in waarmee dezelfde doelen worden behaald. Op deze manier werkt iedereen vanuit eigen kracht!

Voor groep 1 en 2 is ook het lespakket Rik de Pauw beschikbaar. Rik de Pauw is een aanvullend lespakket, gericht op de kleutergroepen (groep 1 en 2). Het idee hierachter is dat kinderen spelenderwijs sociale vaardigheden opdoen en zich sociaal-emotioneel ontwikkelen.

Onderbouw

Wie zijn wij?

Wat is een fijne groep?

Gevoelens

Wat is een fijne groep?

Wat is een fijne groep?

Wat is een fijne groep?

Iedereen is uniek

Wat is een fijne groep?

Plagen, ruzie of pesten?

Hoe werkt pesten?

Rollen in de groep

Hoe werkt pesten?

Samen zijn wij een fijne groep

Samen een fijne groep!

We helpen elkaar

Samen een fijne groep!

Wat kan ik doen?

Samen een fijne groep!

KiVa – we doen het samen!

Samen een fijne groep!

Bovenbouw

Iedereen verdient respect

Wat is een fijne groep?

In de groep

Wat is een fijne groep?!

Wat is communicatie?

Wat is een fijne groep?

Plagen, ruzie of pesten?

Hoe werkt pesten?

Verborgene vormen van pesten en cyberpesten

Hoe werkt pesten?

Rollen in de groep

Hoe werkt pesten?

Samen zijn wij een fijne groep

Samen een fijne groep!

We helpen elkaar

Samen een fijne groep!

Wat kan ik doen?

Samen een fijne groep!

KiVa – we doen het samen!

Samen een fijne groep!

Leerlingmonitor

De Leerlingmonitor is een digitale vragenlijst voor leerlingen. Met de Leerlingmonitor worden sociale veiligheid, welbevinden en (vriendschaps)relaties in de groep in kaart gebracht. De uitkomsten hiervan geven duidelijke handvatten om de sfeer in de groep te verbeteren. De school kan de Leerlingmonitor daarnaast inzetten om te voldoen aan de zorgplicht sociale veiligheid van de Onderwijsinspectie.

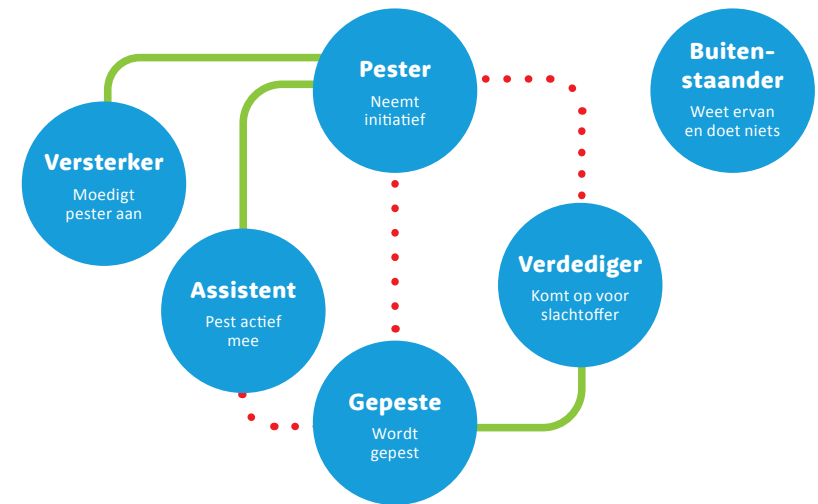
KiVa-certificaat

Als de school van uw kind(eren) twee jaar of langer met KiVa werkt, kunnen zij het KiVa-certificaat aanvragen. De school ontvangt het certificaat wanneer zij aantoonbaar aan de certificeringseisen voldoen. Er wordt een certificeringsgesprek gevoerd met de school waarin de eisen worden besproken en verdiepende vragen worden gesteld. Benieuwd naar de certificeringseisen? Scan de QR-code.

Steungroepaanpak

Een school kan de steungroepaanpak inzetten wanneer er in een groep een onprettige sfeer is of pestgedrag plaatsvindt. De steungroep wordt ingezet voor iemand die zich niet fijn voelt. Dat sluit aan bij het uitgangspunten: iedereen hoort erbij. Tijdens een steungroepaanpak worden verschillende kinderen gevraagd om mee te denken hoe ze de onprettige situatie in de klas kunnen oplossen.

Belangrijk om te weten: bij pestgedrag zijn er vaak verschillende kinderen betrokken en heeft iedereen een rol binnen het pestgedrag. In de afbeelding hierboven ziet u een illustratie én verhouding van alle betrokken kinderen:

- > Groene lijn, positieve interactie
- > Rode stippellijn, negatieve interactie

Het is goed om te realiseren dat een kind niet een pester is, maar pestgedrag vertoont. Het kind neemt een rol aan in de situatie.

Alle kinderen kunnen worden gevraagd voor een steungroep. Vooral ook buitenstaanders. Wanneer uw kind meedoet aan een steungroep betekent dat dus niet dat uw kind de veroorzaker van een probleem is. Dat sluit aan bij het uitgangspunt: samen verantwoordelijk.

Mocht uw kind wel betrokken zijn bij de oorzaak van een probleem, dan dient de steungroep juist om samen vooruit te kijken naar een oplossing. Er wordt geen antwoord gezocht op de schuldvraag. Dit sluit aan bij het uitgangspunt: vooruit kijken.

3

KiVa thuis

Ga in gesprek met uw kind aan de hand van de vragen hiernaast. U kunt deze vragenlijst uitknippen en op de koelkast hangen!

KiVa-taal voor thuis

Wanneer er gesprekken gevoerd worden, zijn er vanuit KiVa een aantal gespreksregels. Deze regels kunnen thuis ook een handige geheugensteun zijn:

Eén persoon praat tegelijkertijd.

Je gaat uit van hoe iets voor jezelf is. Dit in tegenstelling tot jij-taal.
Voorbeeld: 'Ik krijg het gevoel dat je me niet hoort.', in plaats van: 'Jij luistert niet!'

Vertel wat je wél wilt, maak van je klacht een wens.

Voorbeeld: 'Ik zou graag willen dat...'

Natuurlijk ga je respectvol met elkaar om.

KiVa-taal voor thuis

- > Wat hoop je dat morgen weer hetzelfde is als vandaag?
- > Wat hoop je dat morgen beter gaat dan vandaag?
- > Met wie zou je graag spelen als je mag kiezen tussen alle kinderen waar je nog nooit mee gespeeld hebt?
- > Met wie heb je gespeeld? En wat deden jullie?
- > Wat was vandaag het leukste/stomste wat je hebt meegemaakt?
- > Zit je op een leuke plek in de klas of zou je met iemand willen ruilen? Zo ja, wat zou er dan fijner zijn?
- > Wie heb je geholpen vandaag? En wie heeft jou geholpen?
- > Als je vandaag over mocht doen, wat zou je dan anders doen?
- > Heeft iemand je vandaag bang/blij/boos/verdrietig gemaakt? Wat gebeurde er?
- > Wat was er grappig op school waarom je moest lachen?
- > Wat is de coolste of fijnste plek op school?
- > Welke leuke dingen over jou zou de juf/meester vertellen als ik met de juf/meester praat?
- > Als jij morgen de meester/juf mocht zijn, wat zou je dan doen?
- > Wat heb je vandaag in de kring verteld? Of wat had je willen vertellen?
- > Als je een goochelstok zou hebben en je mag een wens doen voor school, wat zou je dan wensen?
- > Wat zou je vaker willen doen of willen leren op school?
- > Stel dat je iets van school mee naar huis mag nemen, wat zou je kiezen?
- > Tegen wie in de klas zou je aardiger kunnen zijn? Hoe zou je dat doen?
- > Welke schoolregel vind je lastig?
- > Wat heb je gedaan op school, waar je trots op kunt zijn?

**Samen maken we er
een fijne school van!**

Is uw kind betrokken bij pesten?

Heeft u het idee dat uw kind pestgedrag vertoont of dat het gepest wordt? Ga dan het gesprek aan met uw kind. Denk aan de uitgangspunten van KiVa:

1. We zijn samen verantwoordelijk

Iedereen kan iets bijdragen om het fijner te maken in de groep.

- > Wordt uw kind gepest? Dan is dit niet de eigen schuld. Uw kind staat niet alleen. Naast uzelf zijn de school, de leerkracht en klasgenoten er ook voor uw kind.
- > Pest uw kind (mee)? Dat gedrag past niet bij de verantwoordelijkheid die het kind heeft ten opzichte van de groep. Ook voor kinderen die pesten zijn we er. Wat zit er achter dit gedrag? Wat probeert uw kind te bereiken? Hoe zou het anders kunnen?

2. We kijken vooruit

Een peestsituatie is nooit fijn. Wat was de bedoeling van bepaald gedrag? Hoe zouden we het willen met elkaar? Hoe komen we daar? Wat kan het kind daar zelf in doen? Wie zou er nog meer kunnen helpen?

3. Iedereen hoort erbij

Er is nooit een goede reden om te pesten. Iedereen mag zijn, wie die is. Wanneer mensen veel van elkaar verschillen, kan dat soms lastig zijn. Problemen die daarbij ontstaan, mogen zeker besproken worden. Tegelijkertijd zijn verschillen juist mooi! Besteed daar ook aandacht aan.

4. Het kind staat centraal

In het geval van pesten, willen we dat het stopt. Dit betekent echter niet dat de regie volledig uit handen van de betrokkenen moet worden genomen. Geef uw kind de vrijheid om kritisch en zelfstandig te denken over de situatie. Welke verantwoordelijkheid kan uw kind dragen? Waar heeft het hulp bij nodig?

5. We willen dat pesten stopt

Pesten is voor niemand leuk. We hebben samen afgesproken dat we geen pesten willen op school. Het pesten moet stoppen. Daarom kunnen jullie samen met de school kijken hoe de situatie kan verbeteren.

Naast een gesprek thuis, kunt u natuurlijk ook een gesprek met het KiVa-team hebben op school. Zij weten hoe situaties aangepakt worden vanuit KiVa en kunnen u en uw kind helpen.

Bronnen

In deze oudergids wordt er verwezen naar een aantal wetenschappelijke onderzoeken. Deze worden hieronder genoemd.

Titel: “Bullying as a group process: Participant roles and their relations to social status within the group”.

Onderzoekers Christina Salmivalli, Kirsti Lagerspetz, Kaj Björkqvist, Karin Österman, Ari Kaukiainen

Jaar van publicatie: 1996

Titel: “The role of teachers in bullying: The relation between antibullying attitudes, efficacy, and efforts to reduce bullying.”

Onderzoekers: René Veenstra, Siegwart Lindenberg, Gijs Huitsing, Miia Sainio, Christina Salmivalli

Jaar van publicatie: 2014

Titel: “Classroom- and School-Level Contributions to Bullying and Victimization: A Review.”

Hoofdonderzoeker: Silja Saarento, Claire F Garandeau, Christina Salmivalli

Jaar van publicatie: 2015

Heeft u vragen over de bovenstaande bronnen, neem dan contact met ons op.

Ouderavond

Wist u dat KiVa ook ouderavonden verzorgt? Wij kunnen bij uw kind op school een ouderavond organiseren met de KiVa-trainer van de school.

Heeft u als ouder behoefte aan een ouderavond, neem dan contact op met de leerkracht van uw kind of met de directeur van de school.

Heeft u andere vragen over KiVa?

Neem dan contact op via:

☎ 050 363 9354

🌐 www.kivaschool.nl

✉ info@kivaschool.nl